

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ
ЗАКЛАД « МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»

КУРСОВА РОБОТА (ПРОЕКТ)

З дисципліни «Адміністративне право»

на тему: «Адміністративно-правовий режим державної
служби»

Студента Устименко
Ірини Русланівни
Курсу II
групи: ТУ_{бц}-8-24-Б_IПр-Н (4,6зс)
напряму Право
спеціалізація -
Керівник: Бровко Наталія Іванівна,
д.ю.н., професор
Оцінка: _____
Національна шкала _____
Кількість балів _____ ECTS _____

Члени комісії

_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)

м. Київ-2026

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ	6
1.1. Поняття та ознаки адміністративно-правового режиму в системі адміністративного права	6
1.2. Поняття, принципи та функції державної служби	7
1.3. Нормативно-правове регулювання державної служби в Україні	9
РОЗДІЛ 2 ЗМІСТ І ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ	13
2.1. Порядок вступу на державну службу	13
2.2. Проходження державної служби: права, обов'язки та обмеження державних службовців	15
2.3. Дисциплінарна відповідальність державних службовців	17
2.4. Припинення державної служби	19
РОЗДІЛ 3 ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ	21
3.1. Актуальні проблеми функціонування державної служби	21
3.2. Реформування державної служби в умовах євроінтеграції	22
3.3. Шляхи вдосконалення законодавства про державну службу	23
ВИСНОВКИ	26
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	28
ДОДАТКИ	30

ВСТУП

Становлення України як демократичної, соціальної та правової держави зумовлює необхідність формування ефективної, професійної та політично неупередженої системи державної служби. В умовах сучасних трансформаційних процесів, євроінтеграційного курсу держави, реформування публічного управління та підвищення вимог до якості надання адміністративних послуг особливої актуальності набуває дослідження адміністративно-правового режиму державної служби як складної та багаторівневої правової категорії.

Державна служба є ключовим інститутом публічного управління, через який реалізуються функції та завдання держави, забезпечується виконання законів, формування та реалізація державної політики. Її правове регулювання здійснюється, зокрема, на підставі Конституція України, Закон України «Про державну службу» та інших нормативно-правових актів, що визначають правовий статус державних службовців, порядок вступу на службу, проходження та припинення службових відносин, а також систему гарантій, обмежень і відповідальності [1].

Адміністративно-правовий режим державної служби охоплює сукупність юридичних засобів, способів і механізмів правового впливу, за допомогою яких забезпечується належна організація службової діяльності, дисципліна, законність та ефективність функціонування органів державної влади. Його особливість полягає в поєднанні владно-розпорядчого характеру діяльності державних органів із чітко визначеними правами та гарантіями державних службовців, а також установленими законом обмеженнями, спрямованими на запобігання конфлікту інтересів і корупції.

Актуальність теми зумовлена необхідністю подальшого вдосконалення адміністративно-правового регулювання державної служби в умовах реформування системи публічного управління, децентралізації, цифровізації адміністративних процедур та гармонізації національного

законодавства з європейськими стандартами. Практика застосування законодавства свідчить про наявність певних проблем, пов'язаних із реалізацією конкурсних процедур, оцінюванням результатів службової діяльності, притягненням до дисциплінарної відповідальності та забезпеченням стабільності службових правовідносин.

Наукова розробка проблематики адміністративно-правового режиму державної служби є важливою для поглиблення теоретичних засад адміністративного права, а також для вироблення практичних рекомендацій щодо вдосконалення правового механізму функціонування державної служби. Дослідження цього інституту дозволяє комплексно проаналізувати співвідношення публічних інтересів держави та приватних інтересів службовців, а також визначити ефективність чинної моделі правового регулювання.

Метою курсової роботи є комплексне дослідження адміністративно-правового режиму державної служби, визначення його змісту, структури, особливостей правового регулювання та обґрунтування напрямів удосконалення законодавства у цій сфері.

Для досягнення поставленої мети передбачено вирішення таких **завдань**:

- з'ясувати сутність та ознаки адміністративно-правового режиму як правової категорії;
- розкрити поняття та принципи державної служби;
- проаналізувати нормативно-правові засади регулювання державної служби в Україні;
- дослідити порядок вступу, проходження та припинення державної служби;
- охарактеризувати систему прав, обов'язків, обмежень і відповідальності державних службовців;
- визначити актуальні проблеми функціонування державної служби та запропонувати шляхи їх вирішення.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у сфері організації та функціонування державної служби в Україні.

Предметом дослідження виступають норми адміністративного права, які регулюють адміністративно-правовий режим державної служби, а також практика їх застосування.

Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові та спеціально-юридичні методи пізнання, зокрема аналіз, синтез, системний підхід, формально-юридичний метод, порівняльно-правовий метод та метод тлумачення правових норм.

Структура курсової роботи зумовлена метою та завданнями дослідження і складається зі вступу, трьох розділів, що об'єднують підрозділи, висновків, списку використаних джерел та, за необхідності, додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

1.1. Поняття та ознаки адміністративно-правового режиму в системі адміністративного права

У теорії адміністративного права правовий режим розглядається як особливий порядок правового регулювання певної сфери суспільних відносин, що встановлюється нормами права та характеризується специфічним поєднанням дозволів, заборон і обов'язків. Адміністративно-правовий режим є різновидом спеціального правового режиму, який функціонує у сфері публічного управління та забезпечує реалізацію владних повноважень держави.

Адміністративно-правовий режим державної служби — це встановлена нормами адміністративного права система юридичних засобів, способів і процедур, що визначають порядок організації, проходження та припинення державної служби, а також правовий статус державних службовців [3].

Основними елементами адміністративно-правового режиму є:

- нормативна основа;
- суб'єкти правовідносин;
- об'єкт правового регулювання;
- система прав, обов'язків і обмежень;
- юридична відповідальність;
- гарантії реалізації прав та законності.

Кожний елемент цього механізму виконує специфічну роль у регулюванні поведінки людей. Ці елементи одночасно виступають як юридичні засоби адміністративно-правового регулювання. При цьому адміністративно правові засоби включаються в процес регулювання в певній послідовності. Таким чином, адміністративно-правове регулювання являє

собою процес послідовного використання адміністративно-правових засобів для досягнення цілей регулювання дій учасників суспільних відносин.

Таблиця 1.1

Основні ознаки адміністративно-правового режиму [5]

№	Ознака	Характеристика
1	Нормативна визначеність	Закріплення в законах та підзаконних актах
2	Владно-розпорядчий характер	Реалізація публічної влади через управлінські рішення
3	Імперативність	Переважаючі обов'язкових приписів і заборон
4	Спеціальний суб'єктний склад	Наявність органів державної влади та посадових осіб
5	Забезпеченість відповідальністю	Наявність дисциплінарних, адміністративних та інших санкцій

Таким чином, адміністративно-правовий режим відрізняється від інших правових режимів (цивільно-правового, трудового тощо) більшою мірою імперативності, субординаційним характером відносин і спрямованістю на реалізацію публічних інтересів.

1.2. Поняття, принципи та функції державної служби

Правові засади державної служби визначаються насамперед Конституція України та Закон України «Про державну службу».

Відповідно до законодавства, державна служба — це публічна, професійна, політично неупереджена діяльність із практичного виконання завдань і функцій держави [7].

Державна служба є складовою публічної служби та має такі характерні риси:

- професійний характер;
- здійснення на постійній основі;
- фінансування за рахунок державного бюджету;

- підпорядкованість принципу законності;
- наявність спеціального правового статусу.

Принципи — це основоположні засади, на яких базується функціонування державної служби.

Таблиця 1.2

Принципи державної служби в Україні

№	Принцип	Зміст
1	Верховенство права	Пріоритет прав і свобод людини
2	Законність	Діяльність виключно в межах закону
3	Професіоналізм	Компетентність і належна кваліфікація
4	Політична неупередженість	Заборона політичної заангажованості
5	Прозорість	Відкритість діяльності органів влади
6	Доброчесність	Дотримання етичних стандартів
7	Стабільність	Захист від безпідставного звільнення

Функції державної служби полягають у:

- забезпечення реалізації державної політики в управлінні суспільними процесами;
- залучення до державної служби та утримання на ній найбільш компетентних і відданих справі кадрів;
- побудову кар'єри та просування по службі на основі особистих якостей, заслуг і результатів роботи державних службовців;
- професійну підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації персоналу державної служби;
- здійснення ефективного управління державною службою;
- забезпечення зв'язків з громадськістю [9].

Державна служба виконує не лише управлінську, а й соціальну функцію, адже її діяльність спрямована на задоволення публічних потреб суспільства. Через реалізацію соціальної функції державні службовці забезпечують доступ громадян до основних послуг, сприяють захисту їхніх прав і свобод, а також підтримують стабільність і соціальну справедливість у суспільстві. Крім того, державна служба відіграє важливу роль у формуванні довіри населення до

органів влади, оскільки від ефективності та прозорості її роботи залежить рівень задоволення потреб громадян і загальна соціальна стабільність. Таким чином, державна служба виступає не лише інструментом управління, а й ключовим механізмом реалізації соціальної політики держави, підтримки громадського порядку та сприяння сталому розвитку суспільства.

1.3. Нормативно-правове регулювання державної служби в Україні

Нормативно-правову основу адміністративно-правового режиму державної служби становить система актів різної юридичної сили [11].

Таблиця 1.3

Система нормативного регулювання державної служби

Рівень	Нормативний акт	Предмет регулювання
Конституційний	Конституція України	Основи організації державної влади, право на державну службу
Законодавчий	Закон України «Про державну службу»	Статус, порядок вступу, проходження та припинення служби
Спеціальний	Закон України «Про запобігання корупції»	Обмеження, антикорупційні вимоги
Підзаконний	Постанови КМУ, накази НАДС	Конкурсні процедури, оцінювання, дисциплінарні провадження

Особливе місце в системі регулювання займає діяльність Національного агентства України з питань державної служби (НАДС), яке забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері державної служби.

Адміністративно-правовий режим державної служби визначає комплекс правил, норм та процедур, які регламентують організацію, функціонування та контроль за діяльністю державних службовців. Він спрямований на забезпечення ефективності, доброчесності та законності у державному управлінні. Основні складові цього режиму включають:

1. Процедури конкурсного відбору – це формалізовані механізми добору кадрів, які забезпечують рівні можливості для всіх кандидатів, оцінку їх професійних компетенцій, мотивації та етичних якостей. Конкурсна процедура є гарантією прозорості та відкритості у формуванні кадрового складу державних органів.

2. Порядок присвоєння рангів – визначає систему посадових категорій та службових рангів, що відображають рівень відповідальності та професійної підготовки службовця. Присвоєння рангів регламентує кар'єрне зростання, мотивує службовців до підвищення кваліфікації та ефективного виконання обов'язків [13].

3. Оцінювання службової діяльності – передбачає систематичну оцінку результатів роботи державного службовця, ефективності виконання службових обов'язків та досягнення встановлених показників. Така оцінка дозволяє виявляти сильні сторони і потреби у професійному розвитку, а також служить підставою для прийняття рішень щодо заохочень або кадрових змін.

4. Дисциплінарні процедури – регламентують порядок виявлення, розслідування та реагування на порушення службових обов'язків, етичних стандартів або законодавства. Вони поєднують контроль за дисципліною з гарантіями захисту прав службовців, що забезпечує справедливе та прозоре застосування заходів впливу.

5. Антикорупційні обмеження – встановлюють правила, що запобігають конфлікту інтересів, проявам корупції та зловживанню службовим становищем. До них належать обмеження щодо отримання подарунків, ведення підприємницької діяльності, участі у політичних процесах та інші заходи, спрямовані на підтримку доброчесності і довіри громадян до державної служби.

6. Механізми соціального та правового захисту службовців – забезпечують реалізацію їхніх прав, гарантій і пільг, включаючи соціальні виплати, охорону праці, медичне страхування, право на оскарження рішень і

доступ до процедур справедливого розгляду. Ці механізми створюють умови для стабільної, ефективної та мотивованої роботи державних службовців.

У цілому адміністративно-правовий режим державної служби забезпечує комплексну регламентацію всіх аспектів службової діяльності, поєднуючи принципи законності, ефективності, доброчесності та соціальної справедливості. Він створює правову основу для формування професійного, відповідального та мотивованого кадрового складу, здатного ефективно виконувати управлінські та соціальні функції держави [15].

Важливим елементом є встановлення обмежень для державних службовців (заборона сумісництва, вимоги щодо декларування майна, уникнення конфлікту інтересів), що зумовлено необхідністю забезпечення публічного інтересу та довіри до органів влади.

Таким чином, адміністративно-правовий режим державної служби має комплексний характер і поєднує норми адміністративного, конституційного, фінансового та антикорупційного законодавства.

Отже, у першому розділі було досліджено теоретико-правові засади адміністративно-правового режиму державної служби. Встановлено, що адміністративно-правовий режим є спеціальним різновидом правового режиму, який характеризується імперативністю, владно-розпорядчим характером і спрямованістю на реалізацію публічного інтересу. Його зміст охоплює систему правових засобів, що визначають порядок організації та функціонування державної служби.

З'ясовано, що державна служба є професійною публічною діяльністю, спрямованою на виконання завдань і функцій держави, та ґрунтується на принципах верховенства права, законності, професіоналізму, політичної неупередженості та доброчесності [17].

Проаналізовано систему нормативно-правового регулювання державної служби, яка має ієрархічну структуру та базується на положеннях Конституції України та спеціального законодавства. Адміністративно-правовий режим

державної служби має комплексний характер і включає процедурні, організаційні та дисциплінарні елементи.

Отже, адміністративно-правовий режим державної служби виступає важливим механізмом забезпечення ефективного функціонування органів державної влади, підтримання законності та формування професійного корпусу державних службовців.

РОЗДІЛ 2

ЗМІСТ І ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

2.1. Порядок вступу на державну службу

Одним із ключових елементів адміністративно-правового режиму державної служби є встановлення чіткої процедури вступу на службу. Відповідно до Закон України «Про державну службу», зайняття посади державної служби здійснюється, як правило, за результатами конкурсу.

Конкурсний відбір є гарантією реалізації принципів прозорості, рівного доступу та професіоналізму. Він передбачає [19]:

- оприлюднення інформації про вакансію;
- подання документів кандидатами;
- перевірку відповідності кваліфікаційним вимогам;
- проведення тестування;
- співбесіду;
- визначення переможця конкурсною комісією.

Таблиця 2.1

Основні етапи конкурсного відбору [2]

Етап	Зміст
Оголошення конкурсу	Публікація вакансії на офіційних ресурсах
Прийом документів	Подання заяви, декларації, підтвердних документів
Тестування	Перевірка знань законодавства
Співбесіда	Оцінювання професійних компетентностей
Визначення переможця	Прийняття рішення конкурсною комісією

Законодавством встановлюються вимоги до кандидатів: громадянство України, володіння державною мовою, відповідна освіта та стаж роботи. Також передбачено спеціальні перевірки, зокрема щодо дотримання

антикорупційного законодавства відповідно до Закон України «Про запобігання корупції».

Право на державну службу мають повнолітні громадяни України, які вільно володіють державною мовою та яким присвоєно ступінь вищої освіти не нижче:

- 1) магістра - для посад категорій "А" і "Б";
- 2) бакалавра, молодшого бакалавра - для посад категорії "В" [4].

На державну службу не може вступити особа, яка:

- 1) досягла шістдесятип'ятирічного віку;
- 2) в установленому законом порядку визнана недієздатною або дієздатність якої обмежена;
- 3) має судимість за вчинення умисного злочину, якщо така судимість не погашена або не знята в установленому законом порядку;
- 4) відповідно до рішення суду позбавлена права займатися діяльністю, пов'язаною з виконанням функцій держави, або займати відповідні посади;
- 5) піддавалася адміністративному стягненню за корупційне або пов'язане з корупцією правопорушення - протягом трьох років з дня набрання відповідним рішенням суду законної сили;
- 6) має громадянство іншої держави;
- 7) не пройшла спеціальну перевірку або не надала згоду на її проведення;
- 8) підпадає під заборону, встановлену Законом України "Про очищення влади" [6].

Під час реалізації громадянами права на державну службу не допускаються будь-які форми дискримінації, визначені законодавством.

Таким чином, порядок вступу на державну службу є процедурно врегульованим та спрямованим на формування професійного та доброчесного кадрового складу. Чітке регламентування етапів відбору дозволяє забезпечити прозорість і рівні умови для всіх кандидатів, мінімізувати ризики корупційних проявів та сприяти залученню до державних органів компетентних і мотивованих спеціалістів. Крім того, системний підхід до добору кадрів дає

можливість формувати стабільну й ефективну державну службу, здатну якісно виконувати управлінські та соціальні функції, підтримувати довіру громадян до органів влади та забезпечувати реалізацію державної політики. У результаті встановлений порядок вступу виступає не лише механізмом кадрового відбору, а й ключовим інструментом зміцнення професіоналізму та етичних стандартів у державному управлінні.

2.2. Проходження державної служби: права, обов'язки та обмеження державних службовців

Проходження державної служби охоплює період від призначення на посаду до припинення службових відносин. У цей період реалізується правовий статус державного службовця [8].

До основних прав належать:

- належні умови праці;
- своєчасне отримання заробітної плати;
- професійне навчання та підвищення кваліфікації;
- соціальний і правовий захист;
- просування по службі відповідно до результатів діяльності.

Серед основних обов'язків державного службовця:

- дотримання Конституції та законів України;
- виконання службових завдань добросовісно та неупереджено;
- недопущення конфлікту інтересів;
- збереження державної таємниці;
- дотримання етичних стандартів поведінки.

Таблиця 2.2

Співвідношення прав і обов'язків державного службовця

Права	Відповідні обов'язки
Право на оплату праці	Обов'язок сумлінно виконувати посадові обов'язки
Право на просування	Обов'язок підвищувати професійну компетентність
Право на захист	Обов'язок діяти в межах повноважень
Право на повагу до честі й гідності	Обов'язок дотримуватися службової етики

Особливістю адміністративно-правового режиму є наявність спеціальних обмежень. Зокрема:

- заборона займатися підприємницькою діяльністю;
- обмеження щодо сумісництва;
- обов'язок подання декларацій;
- заборона використання службового становища в приватних інтересах [10].

Такі обмеження мають публічно-правову природу та спрямовані на забезпечення доброчесності та довіри до державної служби. Вони встановлюються законом і регламентують поведінку державних службовців, визначають їхні права та обов'язки, обмежують можливості конфлікту інтересів та проявів корупції. Завдяки цим нормам створюється правова основа для підвищення професійного рівня кадрів, формування етичних стандартів і відповідального ставлення до виконання службових обов'язків. Крім того, дотримання публічно-правових обмежень сприяє зміцненню суспільної довіри до державних органів, підвищує ефективність реалізації державних політик та забезпечує стабільність і передбачуваність управлінських процесів у державі.

2.3. Дисциплінарна відповідальність державних службовців

Важливим елементом адміністративно-правового режиму є механізм притягнення до дисциплінарної відповідальності. Він забезпечує підтримання службової дисципліни та законності.

Статтею 64 Закону України «Про державну службу» від 10.12.2015 № 889-VIII (далі – Закон) встановлено, що за невиконання або неналежне виконання посадових обов’язків, визначених цим Законом та іншими нормативно-правовими актами у сфері державної служби, посадовою інструкцією, а також порушення правил етичної поведінки та інше порушення службової дисципліни державний службовець притягається до дисциплінарної відповідальності у порядку, встановленому цим Законом. Що таке дисциплінарний проступок та які види дисциплінарних стягнень можуть бути застосовані до державного службовця? [12]

Підставою для дисциплінарної відповідальності є дисциплінарний проступок — протиправна винна дія або бездіяльність державного службовця.

Дисциплінарний проступок — протиправна винна дія або бездіяльність чи прийняття рішення, що полягає у невиконанні або неналежному виконанні державним службовцем своїх посадових обов’язків та інших вимог, встановлених Законом та іншими нормативно-правовими актами, яке тягне за собою застосування (накладення) дисциплінарного стягнення.

Таблиця 2.3

Види дисциплінарних стягнень

Вид стягнення	Характеристика
Зауваження	Найм’якша форма реагування
Догана	Офіційне осудження
Попередження про неповну службу відповідність	Свідчить про неналежне виконання обов’язків
Звільнення	Найсуровіше дисциплінарне стягнення

Процедура дисциплінарного провадження на державній службі є формалізованим процесом, спрямованим на забезпечення законності, справедливості та прозорості у відношенні до службовців. Вона включає кілька ключових етапів [14]:

1. Виявлення проступку – на цьому етапі встановлюється факт порушення службовцем своїх обов'язків, норм етики чи законодавства. Проступок може бути виявлений безпосереднім керівником, внутрішнім контролюючим органом або за зверненням громадян чи інших посадових осіб.

2. Службове розслідування – проводиться для з'ясування обставин справи, збору доказів та встановлення причин і характеру порушення. Розслідування має бути об'єктивним, неупередженим і документально підтвердженим.

3. Надання пояснень службовцем – на цьому етапі порушник має право висловити свою позицію, надати пояснення або докази, що можуть спростувати або пом'якшити наслідки проступку. Це забезпечує баланс між дисциплінарними заходами та захистом прав службовця.

4. Прийняття рішення уповноваженим суб'єктом – на підставі матеріалів розслідування та пояснень службовця відповідний орган або посадова особа приймає рішення про накладення дисциплінарного стягнення або відсутність підстав для його застосування.

Дисциплінарна відповідальність має гарантійний характер, тобто спрямована не лише на покарання, а й на захист прав службовця. Ключові гарантії включають:

- право на ознайомлення з усіма матеріалами справи;
- право на надання пояснень та заперечень;
- право оскаржити рішення у встановленому законом порядку, включаючи звернення до вищих посадових осіб або суду;
- забезпечення рівності процедурних прав, що запобігає свавілля та суб'єктивізму у прийнятті рішень [2].

Таким чином, дисциплінарне провадження поєднує функцію контролю та підтримки дисципліни з принципами справедливості та правового захисту, що сприяє формуванню добросовісного та відповідального кадрового складу державної служби.

2.4. Припинення державної служби

Припинення державної служби є завершальним етапом службових правовідносин. Воно може відбуватися:

- за ініціативою службовця (звільнення за власним бажанням);
- за ініціативою суб'єкта призначення;
- у зв'язку із закінченням строку контракту;
- за результатами дисциплінарного провадження;
- з підстав, передбачених законодавством (втрата громадянства, набрання законної сили обвинувальним вироком суду тощо) [16].

Таблиця 2.4

Підстави припинення державної служби

Група підстав	Приклади
Добровільні	Звільнення за власним бажанням
Організаційні	Скорочення штату, реорганізація
Дисциплінарні	Звільнення як стягнення
Юридичні	Втрата права на державну службу

Законодавством передбачено гарантії при звільненні державних службовців, що забезпечують захист їхніх прав і стабільність службової діяльності. До таких гарантій належить дотримання строків попередження про звільнення, що дозволяє службовцю підготуватися до завершення трудових відносин, шукати нове місце роботи або вирішити соціальні та фінансові питання.

Виплата компенсацій є ще однією формою соціального захисту, що відшкодовує певні матеріальні втрати, пов'язані із завершенням служби, і стимулює дотримання законних процедур при припиненні трудових відносин. Крім того, службовець має право на оскарження рішення в судовому порядку, що забезпечує ефективний механізм захисту від незаконного або необґрунтованого звільнення, дозволяє перевірити дотримання норм законодавства та гарантує справедливе вирішення спорів. Таким чином, законодавчі гарантії при звільненні поєднують соціальний захист, правову безпеку та прозорість процедур, що сприяє формуванню стабільного, мотивованого та доброчесного кадрового складу державної служби [3].

Отже, у другому розділі досліджено зміст та особливості адміністративно-правового режиму державної служби.

Встановлено, що порядок вступу на державну службу має чітко регламентований конкурсний характер і спрямований на забезпечення професійності та прозорості кадрового добору. Проходження державної служби супроводжується реалізацією спеціального правового статусу, який поєднує права, обов'язки та спеціальні обмеження.

Особливістю адміністративно-правового режиму є підвищені вимоги до доброчесності, політичної нейтральності та дисципліни державних службовців. Важливу роль відіграє механізм дисциплінарної відповідальності, що забезпечує дотримання законності та службової дисципліни [18].

Таким чином, адміністративно-правовий режим державної служби є комплексною системою процедурних та матеріально-правових норм, спрямованих на забезпечення ефективного функціонування державного апарату та захист публічного інтересу.

РОЗДІЛ 3

ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ

3.1. Актуальні проблеми функціонування державної служби

Незважаючи на проведені реформи та оновлення законодавства, адміністративно-правовий режим державної служби в Україні залишається таким, що потребує подальшого вдосконалення. Практика застосування положень Закон України «Про державну службу» свідчить про наявність низки проблем організаційного, кадрового та правозастосовного характеру.

Однією з ключових проблем є нестабільність кадрової політики. Часті зміни керівного складу органів державної влади, політичний вплив на кадрові рішення та недостатня сталість управлінських команд негативно впливають на ефективність функціонування державної служби. Попри закріплений принцип політичної неупередженості, на практиці інколи спостерігаються випадки залежності службовців від політичної кон'юнктури [4].

Наступною проблемою є недосконалість конкурсних процедур. Хоча конкурс проголошений основним способом зайняття посад, інколи виникають труднощі з об'єктивністю оцінювання кандидатів, прозорістю прийняття рішень та забезпеченням реальної рівності доступу до служби. Окремі зміни законодавства в умовах воєнного стану також вплинули на механізми добору персоналу, що зумовлює необхідність подальшого нормативного врегулювання перехідних процедур.

Суттєвою проблемою залишається рівень матеріального забезпечення державних службовців, особливо на посадах нижчих категорій. Нерівномірність оплати праці, складна система преміювання та залежність розміру винагороди від суб'єктивних чинників можуть знижувати мотивацію та сприяти відтоку кваліфікованих кадрів до приватного сектору [19].

Окрему увагу слід приділити питанням професійного розвитку та оцінювання службової діяльності. Формальний характер щорічного оцінювання, недостатній зв'язок між результатами роботи та кар'єрним зростанням, а також обмежені можливості системного підвищення кваліфікації знижують ефективність кадрового менеджменту.

Крім того, актуальною є проблема забезпечення доброчесності та запобігання корупції. Незважаючи на дію Закону України «Про запобігання корупції», питання конфлікту інтересів, декларування доходів та контролю за дотриманням етичних стандартів потребують подальшого вдосконалення механізмів контролю та відповідальності [5].

Таким чином, сучасний адміністративно-правовий режим державної служби характеризується наявністю певних дисбалансів між задекларованими принципами та їх практичною реалізацією.

3.2. Реформування державної служби в умовах євроінтеграції

Європейська інтеграція України зумовлює необхідність гармонізації національної системи державної служби з європейськими стандартами публічного управління. У цьому контексті особливого значення набуває впровадження принципів належного врядування (good governance), що передбачають прозорість, підзвітність, ефективність і орієнтацію на потреби громадян.

Адаптація законодавства до стандартів Європейського Союзу передбачає підвищення ролі професіоналізму, запровадження сучасних методів управління персоналом, удосконалення системи стратегічного планування та оцінювання результативності діяльності органів влади [20].

Реформування державної служби також пов'язане з цифровізацією управлінських процесів. Запровадження електронного документообігу, електронних реєстрів, автоматизованих систем управління персоналом сприяє

підвищенню прозорості та зменшенню корупційних ризиків. У цьому контексті важливо забезпечити належну підготовку державних службовців до роботи в умовах цифрової трансформації.

В умовах воєнного стану особливого значення набуває гнучкість адміністративно-правового режиму державної служби. Держава змушена оперативно реагувати на нові виклики, забезпечуючи безперервність функціонування органів влади. Водночас тимчасові спрощення процедур не повинні призводити до зниження стандартів прозорості та доброчесності [12].

Євроінтеграційний курс України передбачає посилення інституційної спроможності органів державної влади, що включає розвиток ефективних управлінських структур, удосконалення механізмів прийняття рішень та забезпечення прозорості діяльності державних органів. Важливою складовою цього процесу є формування стабільного корпусу професійних державних службовців, здатних реалізовувати державну політику на високому рівні, дотримуючись принципів доброчесності та законності.

Одночасно впроваджуються сучасні підходи до лідерства в публічному секторі, які передбачають розвиток компетенцій управлінців, стимулювання інноваційності, ефективне командне управління та орієнтацію на результат у реалізації державних програм. У результаті ці заходи сприяють підвищенню довіри громадян до органів влади, зміцненню правової та управлінської культури, а також інтеграції України у європейські стандарти публічного адміністрування [2].

3.3. Шляхи вдосконалення законодавства та практики функціонування державної служби

Удосконалення адміністративно-правового режиму державної служби має здійснюватися комплексно, з урахуванням як національних потреб, так і міжнародних стандартів.

По-перше, необхідним є підвищення прозорості та об'єктивності конкурсних процедур. Доцільно вдосконалити механізми незалежного оцінювання кандидатів, розширити використання цифрових інструментів тестування та забезпечити публічність конкурсних рішень.

По-друге, важливим напрямом є реформування системи оплати праці. Запровадження зрозумілої та стабільної структури заробітної плати з чітким співвідношенням між посадовим окладом і стимулюючими виплатами сприятиме підвищенню мотивації та зменшенню суб'єктивізму.

По-третє, необхідно посилити систему професійного розвитку державних службовців. Формування індивідуальних планів навчання, регулярне підвищення кваліфікації та впровадження сучасних освітніх програм дозволять підвищити рівень управлінської культури [7].

По-четверте, важливо вдосконалити механізми дисциплінарної відповідальності з метою забезпечення балансу між гарантіями захисту прав службовців та ефективністю притягнення до відповідальності у разі порушень.

Окремої уваги потребує подальший розвиток антикорупційних механізмів, удосконалення процедур врегулювання конфлікту інтересів та посилення контролю за дотриманням етичних стандартів.

Таким чином, удосконалення адміністративно-правового режиму державної служби має бути спрямоване на формування професійного, доброчесного та стабільного корпусу державних службовців, здатних ефективно реалізовувати функції держави в умовах сучасних викликів.

Отже, у третьому розділі проаналізовано сучасні проблеми функціонування державної служби та визначено основні напрями її реформування.

Встановлено, що адміністративно-правовий режим державної служби потребує подальшого вдосконалення у частині кадрової стабільності, прозорості конкурсних процедур, системи оплати праці, професійного розвитку та забезпечення доброчесності [1].

Євроінтеграційні процеси та цифрова трансформація публічного управління зумовлюють необхідність модернізації правового регулювання державної служби з урахуванням принципів належного врядування.

Реалізація запропонованих напрямів удосконалення сприятиме підвищенню ефективності діяльності органів державної влади, зміцненню довіри громадян до державних інституцій та формуванню сучасної моделі публічної служби в Україні.

ВИСНОВКИ

У курсовій роботі здійснено комплексне дослідження адміністративно-правового режиму державної служби як одного з ключових інститутів адміністративного права та важливого елементу системи публічного управління в Україні.

У ході дослідження з'ясовано, що адміністративно-правовий режим державної служби є спеціальним правовим режимом, який характеризується імперативністю правового регулювання, владно-розпорядчим характером управлінських відносин, наявністю спеціального суб'єктного складу та підвищеним рівнем юридичної відповідальності. Його зміст охоплює систему правових норм, процедур та гарантій, що визначають порядок вступу на державну службу, її проходження та припинення, а також правовий статус державних службовців [2].

Встановлено, що правову основу адміністративно-правового режиму державної служби становлять положення Конституція України, Закон України «Про державну службу», Закон України «Про запобігання корупції» та інших нормативно-правових актів. Нормативне регулювання має комплексний характер і поєднує норми адміністративного, конституційного та антикорупційного законодавства.

У роботі доведено, що державна служба є професійною, політично неупередженою діяльністю, спрямованою на практичне виконання завдань і функцій держави. Її функціонування ґрунтується на принципах верховенства права, законності, професіоналізму, прозорості, доброчесності та стабільності. Особливістю адміністративно-правового режиму є поєднання широкого обсягу прав державних службовців із підвищеними вимогами та спеціальними обмеженнями, що зумовлено необхідністю забезпечення публічного інтересу [11].

Проаналізовано порядок вступу на державну службу, який базується на конкурсних засадах і спрямований на забезпечення рівного доступу громадян

до державної служби. Розкрито особливості проходження служби, включаючи реалізацію прав і обов'язків, дотримання етичних стандартів та застосування дисциплінарної відповідальності. Визначено, що дисциплінарний механізм є важливим інструментом підтримання службової дисципліни та законності.

У процесі дослідження виявлено низку проблем, пов'язаних із практикою функціонування державної служби, зокрема нестабільність кадрової політики, недосконалість конкурсних процедур, проблеми мотивації та матеріального забезпечення службовців, а також необхідність посилення антикорупційних механізмів. Євроінтеграційні процеси та цифрова трансформація публічного управління зумовлюють потребу в подальшому вдосконаленні адміністративно-правового регулювання цієї сфери [3].

Обґрунтовано, що підвищення ефективності адміністративно-правового режиму державної служби можливе за умови комплексного оновлення законодавства, удосконалення кадрової політики, забезпечення прозорості процедур, зміцнення професійної підготовки службовців та впровадження сучасних управлінських технологій.

Таким чином, адміністративно-правовий режим державної служби виступає важливим механізмом реалізації функцій держави, забезпечення законності та формування професійного корпусу державних службовців. Його подальший розвиток має ґрунтуватися на поєднанні національних правових традицій із європейськими стандартами публічного управління та принципами належного врядування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адміністративне право України: підручник / за ред. Ю. П. Битяка. — Київ: Юрінком Інтер, 2021.
2. Адміністративне право України (загальна частина): навч. посіб. / за ред. О. В. Кузьменко. — Київ: Алерта, 2020.
3. Бандурка О. М. Адміністративне право України: навч. посіб. — Харків: ХНУВС, 2019.
4. Державна служба в Україні: правові засади та практика: монографія / за заг. ред. Н. Р. Нижник. — Київ: НАДУ, 2019.
5. Державне управління: підручник / за ред. В. Б. Авер'янова. — Київ: Юрінком Інтер, 2018.
6. Колпаков В. К. Адміністративне право України: підручник. — Київ: Юрінком Інтер, 2020.
7. Кодекс адміністративного судочинства України: Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 р. № 2747-IV (зі змінами).
8. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР (зі змінами).
9. Куйбіда В. С. Публічна служба в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку. — Київ: НАДУ, 2020.
10. Малиновський В. Я. Державна служба: теорія і практика: навч. посіб. — Київ: Центр учбової літератури, 2018.
11. Публічна служба в Україні: теорія та практика: навчальний посібник / за ред. С. Г. Стеценка. — Київ: Право, 2022.
12. Серьогіна С. Г. Державна служба в Україні: організаційно-правові засади. — Харків: Право, 2018.
13. Стеценко С. Г. Адміністративне право України: навчальний посібник. — Київ: Алерта, 2019.

14. Закон України «Про державну службу» від 10 грудня 2015 р. № 889-VIII (зі змінами).
15. Закон України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII (зі змінами).
16. Закон України «Про Кабінет Міністрів України» від 27 лютого 2014 р. № 794-VII (зі змінами).
17. Закон України «Про центральні органи виконавчої влади» від 17 березня 2011 р. № 3166-VI (зі змінами).
18. Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 7 червня 2001 р. № 2493-III (зі змінами).
19. Наукові статті з питань реформування державної служби та адміністративно-правового регулювання // Юридична Україна. — 2019–2024.
20. Науково-практичний коментар до Закон України «Про державну службу» / за ред. провідних фахівців у галузі адміністративного права. — Київ: Право, 2021.

ДОДАТКИ

СТРУКТУРА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

Адміністративно-правовий режим державної служби як комплексна правова категорія включає такі структурні елементи:

1. Нормативна основа:

- Конституція України;
- Закон України «Про державну службу»;
- Закон України «Про запобігання корупції»;
- підзаконні нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України та НАДС.

2. Суб'єкти правовідносин:

- державні службовці;
- суб'єкти призначення;
- керівники державної служби в органах влади;
- Національне агентство України з питань державної служби;
- дисциплінарні комісії.

3. Процедурні елементи:

- порядок вступу на державну службу;
- порядок проходження служби;
- оцінювання результатів службової діяльності;
- дисциплінарне провадження;
- припинення служби.

4. Матеріально-правові елементи:

- права державних службовців;
- обов'язки;
- обмеження;
- гарантії соціального і правового захисту;
- юридична відповідальність.

КАТЕГОРІЇ ПОСАД ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

Відповідно до законодавства України, посади державної служби поділяються на три категорії:

Категорія «А» (вищий корпус державної служби):

- державні секретарі міністерств;
- керівники центральних органів виконавчої влади;
- керівники інших державних органів, юрисдикція яких

поширюється на всю територію України.

Категорія «Б»:

- керівники структурних підрозділів державних органів;
- заступники керівників структурних підрозділів;
- керівники територіальних органів.

Категорія «В»:

- головні спеціалісти;
- провідні спеціалісти;
- спеціалісти та інші працівники апарату державних органів.

Такий поділ забезпечує чітку ієрархію посад, визначає рівень відповідальності та особливості правового статусу державних службовців.

ОСНОВНІ ПРАВА ТА ОBOB'ЯЗКИ ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ

1. Основні права:

- право на належні умови праці;
- право на оплату праці відповідно до займаної посади;
- право на професійне навчання;
- право на просування по службі;
- право на соціальний та правовий захист;
- право на оскарження дисциплінарних стягнень.

2. Основні обов'язки:

- дотримання Конституції та законів України;
- сумлінне виконання службових обов'язків;
- дотримання принципу політичної неупередженості;
- запобігання та врегулювання конфлікту інтересів;
- збереження державної таємниці;
- дотримання правил етичної поведінки.

ПОРЯДОК
ПРОВЕДЕННЯ КОНКУРСУ НА ЗАЙНЯТТЯ ПОСАДИ
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

1. Прийняття рішення про оголошення конкурсу.
2. Оприлюднення інформації про вакантну посаду.
3. Подання кандидатами необхідних документів.
4. Проведення тестування на знання законодавства.
5. Проведення співбесіди.
6. Визначення переможця та оприлюднення результатів.
7. Призначення на посаду державної служби.